

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. VI. Convelluntur præcipua fundamenta Vazquezii

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

tes cap. 28. ait: Hoc est ex necessitate alicui debitum, quod ad ejus perfectionem requiritur: sicut homini debet esse habere manus vel virtutem, quia sine his perfectus esse non potest. Ergo ex mente Divi Thomae, actus virtuosus, sed indeque cogitatio congrua ad illum debentur humana natura, saltem in aliquo individuo, etsi omnibus individuis debita non sint. Unde sicut pulchritudo corporalis, aut ingenij acumen, etsi omnibus individuis naturae humanae non debeantur, quia tamen sunt debita naturae in communi, ad specialem gratiam non pertinent, sed ad providentiam generalem: ita & cogitatio congrua actus honesti & moraliter boni.

161 Contra secundò: Cogitatio sufficiens ad bonum honestum, in sententia Vazquezij, specialis gratia Dei conditoris non est, & tamen voluntas ut praevenit omnem cogitationem, per quam in actu primo ad operandum completur, indifferens est ut ei praeparetur cogitatio sufficiens ad bonum aut cogitatio sufficiens ad malum: Ergo quod voluntas, supposita cogitatione sufficiente, indifferens sit ad cogitationem congruam & non congruam ad bonum, non arguit cogitationem congruam ad bonum honestum esse gratiam specialem.

162 Tertiò: In ejusdem Authoris sententia, cogitatio congrua ad opus in individuo indifferens, specialis gratia non est, & tamen voluntas, ut est in actu primo, indifferenter se habet ut opus relinquit in sua indifferencia, vel ad malum finem ordinetur. Ergo ex indifferencia voluntatis ad bonum & malum, non recte inferitur, cogitationem congruam ad bonum honestum esse specialem gratiam.

Nec valet, si dicas, cogitationem congruam ad opus indifferens, indebitam quidem esse, non tamen esse specialem gratiam, quia opus indifferens non est voluntatis perfectio, sicut actus honestus & moraliter bonus. Nam licet opus indifferens non sit tanta voluntatis perfectio, ac opus bonum, tamen aliqua ipsius perfectio est, negatio enim relationis ad malum finem, quae opus indifferens infici poterat, aliqua perfectio, saltem negativa, voluntatis dici potest.

163 Contra quarto: Cum voluntas connaturaliter inclinatur ad bonum honestum, rationi consonum, peccatum vero sit contra naturam hominis, & inclinationem naturae rationalis, monstrum valde esset, quod nunquam ad bonum honestum, sed semper ad malum determinaretur: At quod sine monstruositate semper denegari non potest, specialis gratia conditoris non est. Ergo cogitatio congrua, seu efficax, determinans voluntatem ad actum honestum & moraliter bonum, specialis gratia conditoris dici nequit.

§ VI.

Convelluntur praecipua fundamenta Vazquezij.

164 **E**A fusè & lato calamo Author ille prosequitur hic disp. 190. ubi in primis objicit varia Scripturae testimonia, quibus insinuari videtur, hominem lapsum, sine speciali Dei auxilio, nullum opus moraliter bonum posse efficere. In primis Christus Joan. 15. ait: Sine me nihil potestis facere. In qua verba S. Augustinus Tractatu 81. in Joan. inquit: Sive ergo parum, sive multum, sine illo fieri non potest, sine quo nihil fieri potest. Item, Co-

165 **A**rinth. 7. Apostolus dicit: Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Unde cum nullum opus moraliter bonum fieri possit, nisi bona aliqua cogitatio praecedat, hinc sequi videtur, illud non posse fieri sine speciali Dei auxilio.

Secundò opponit plura Conciliorum, & 165 Summorum Pontificum dicta, quae videntur favere suae sententiae. Primum est Gratiam Dei ad singulos actus dari: quod fateri coactus est Pelagius in Concilio Palatino. Secundum: Nullum opus bonum esse ex nobis, Ita Arausicanum can. 9. & Celestinus Epist. 1. ad Episcopos Galliae cap. 9. ubi ait: Ita Deus in cordibus, atque in ipso libero operatur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bone voluntatis, ex Deo sit. Tertium: Omnia opera bona sunt ex gratia Dei. Ita idem Celestinus in eadem Epistola cap. 8. dicens: Omnia studia, & omnia opera ac merita Sanctorum & c. divinae gratiae debent adscribi. Cui consonat, quod ait Innocentius 1. Epistola ad Concilium Milevitanaum, voluntatem scilicet nihil posse, celestibus auxiliis destitutam. Quartum: Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum. Ita Arausicanum 2. can. 22.

166 Similia habent SS. Patres praesertim Ambrosius & Augustinus: ille enim lib. 1. de vocat. gent. cap. 3. dicit: Si Deus non operatur in nobis nullus possumus participes esse virtutis. Et cap. 9. Omne verbum bonum, & omne opus sanctum, subministratio est Spiritus Sancti, sine quo nihil recte agitur. Iste vero sem. 13. de verbis Apostoli, loquens de auxilio gratiae Dei: Prorsus (inquit) si defuerit, nihil boni agere poteris; agis quidem illo non adjuvante, libera voluntate, sed male.

167 Ad haec Scripturae, conciliorum & SS. Patrum testimonia, dicendum cum S. Thoma quaest. 24. de verit. art. 14. in resp. ad argumenta sed contra, haec debere intelligi de opere bono ad salutem animae, & vitam aeternam conducente: vel fide quotumque opere bono, etiam naturalis ordinis, intelligantur, nomine gratiae significari auxilium seu concursum Dei generalem ad agendum necessarium. Unde idem S. Doctor super cap. 15. Joan. lect. 1. exponens verba illa Christi: Sine me nihil potestis facere, subdit: Opera nostra aut sunt virtute naturae, aut ex gratia divina: si virtute naturae, cum omnes motus naturae sint ab ipso Verbo Dei, nulla natura ad aliquid faciendum moveri potest sine ipso: si vero virtute gratiae, cum ipse sit author gratiae, manifestum est quod nullum opus meritorium sine ipso fieri potest.

168 Dices: Concilia & SS. Patres citati loquuntur in sensu contradicente Pelagio: At ille non negabat opera bona procedere à Deo ut authore naturae per concursum generalem, sed solum à Deo ut largitore gratiae, & per auxilium specialem: Ergo secunda interpretatio non est legitima, nec ad mentem Conciliorum & SS. Patrum.

169 Respondeo falsum esse, quod Pelagius satis referret ad Deum ut authorem naturae omnia bona opera moralia ordinis naturalis; & quod satis agnosceret nostram dependentiam à Deo in operando: etsi enim fateretur hominem nihil posse agere sine immediato Dei auxilio, quo agitur in nobis sine nobis, & quo operatur ut operemur; quia existimabat destrui libertatem arbitrii, si homo nihil posset operari, nisi praeparante,

ante Deo & voluntatem ejus ad agendum præ-
movere, ut in Tractatu de hæresi Pelagiana o-
mne est. Unde Arausicanum can. 9. u-
trumque Dei auxilium, tam simultaneum quam
præsumptum distinguit, dicens: Quoties bona a-
gimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut ope-
remur operatur. Et Augustinus de gratia & lib-
erum arbitrium (inquit) ut velimus operatur inci-
piens, qui volentibus cooperatur perficiens. Item
Gregorius 6. Moral. cap. 11. ait: Superna
gratia prius agit in nobis aliquid sine nobis, ut subse-
quente quoque nostro libero arbitrio, quod jam appe-
titum est nobiscum.

Ex quibus intelliges, quod quando Conci-
lium Arausicanum dixit: Nemo habet de suo nisi
mendacium, & peccatum, velly de suo intelligi de-
bet per exclusionem auxilij generalis, vel men-
dacium & peccatum improprie & late usurpan-
tur, pro quocumque actu defectuoso & insuf-
ficienti ad vitam æternam, vetustis Patribus usitatum,
Qui (ut ait Sixtus Senensis libro 6. Bibliot.
annot. 40. Juniverſa opera, quæ ſeculæ divi-
næ gratiæ ope ſeſcit, nedum non bona dicebant, ſed
ſæpiſſimè & mala & vitia, & peccata appella-
bant: non quod ea verè & ſimpliciter mala ac peccata
eſſe crederent, ſed quia ſi rent ipſa nec ad acqui-
rendam Chriſtianam juſtitiam prodeſſe, nec ad com-
parandam æternæ felicitatis bonum proſicere; & ob
id ea in bonorum numerum reſerre non dignarentur.
Hanc autem interpretationem eſſe legitimam
pater primò ex Scriptura, quæ Ezechiel. 20.
ait: Dedi eis præcepta non bona. Quod explicans
D. Thomas ſuprà quaſt. 98. art. 1. ad 1. in-
quit: Dominus loquitur ibi de præceptis caremoni-
alibus, quæ quidem dicuntur non bona, quia gra-
tiam non conferbant, per quam à peccato homi-
nes mundarentur. Secundò id conſtat ex Augu-
ſtino libro 4. contra Julianum cap. 3. dicen-
te: Scito nos illud opus bonum dicere, per quod ſo-
lum homo poteſt ad æternum Dei donum, regnum-
que perducì. Tertio, quia ſi mendacium &
peccatum ſtriſſè & in rigore à Concilio Arau-
ſicano uſurparentur, ſequeretur hominem non
ſolum nullum actum moraliter bonum, ſed ne-
que etiam ullum opus indifferens (quod Vaz-
quez exultimar dari poſſe in individuo) ſine ſpe-
ciali gratiæ auxilio poſſe efficere: actus enim in-
differens non eſt peccatum, neque mendacium.
Quartò, quia ipſum Concilium aperte declarat,
ſe de operibus ad vitam æternam conducenti-
bus loqui: nam can. 7. ait: Si quis dixerit hominem
per naturæ vigorem bonum aliquod, QUOD AD
SALUTEM PERTINET VITÆ ÆTER-
NÆ, cogitare ut expedit, aut eligere poſſe, hæretico
ſallitur ſpiritu, non intelligens vocem Dei in Evan-
gelio dicentis: ſine me nihil poteſtis facere; & illud
Apoſtoli: Non quod idonei ſumus cogitare aliquid à no-
bis, quæſi ex nobis &c. Denique Concilia &
Patres, locis adductis, Pelagij errorem
damnare intendunt: At Pelagij non erravit
in hoc, quod ad opus aliquod moraliter bonum
ordinis naturalis gratiæ neceſſitatem negaverit,
ut ſaceri teneretur Vazquez, ne incurrat cenſuram
Pij V. & Gregorij XIII. hæc Michaëlis Baij
Propoſitiones damnantium: Pelagianus eſt er-
ror, dicere quod liberum arbitrium valet ad ullum
peccatum vitandum. Cum Pelagius ſentit qui boni a-
liquod naturalis, hoc eſt quod ex ſolis naturæ viribus
ortum ducit, agnoſcit: Ergo quando Conci-
lia & S. S. Patres dicunt gratiam ad ſingulos

Tom. IV.

actus eſſe neceſſariam, non loquuntur de acti-
bus honeſtis & moraliter bonis ordinis natu-
ralis, ſed tantum de actibus meritoriis, & ad
ſalutem animæ, atque ad vitam æternam con-
ducentibus.

Obijcit inſuper Vazquez plura D. Thomæ
teſtimonia, ex quibus duo tantum apparent dif-
ficilia. Primum ſumitur ex quaſt. 24. de verit.
art. 14. ubi S. Doctor quaerens, Num, liberum
arbitrium poſſit in bonum ſine gratia: ſic conclu-
dit: Si gratiam Dei velimus dicere, non aliquod
habitudo dolum, ſed ipſam miſericordiam Dei,
per quam interius motum mentis operatur &c. ſic
nec ullum bonum homo poteſt facere ſine gratia Dei:
ſed communiter loquentes, utuntur nomine gratia
pro aliquo bono habituali juſtificante. Secundum
habetur 2.2. quaſt. 136. art. 3. ad 2. ubi ait: Bo-
num politica virtutis commensuratum eſt naturæ hu-
manæ; & idò abſque auxilio gratiæ gratum facien-
tis poteſt voluntas humana in illud tendere, licet non
abſque auxilio gratiæ Dei. Ergo ex D. Thomæ ad
omnem actum moraliter bonum, etiam ordinis
naturalis, & ad omne opus cuiuscumque virtu-
tis moralis, neceſſarium eſt auxilium aliquod
gratiæ Dei, à dono creatiſſimis diſtinctum, licet
donum gratiæ habitualis ſeu gratum facientis,
non requiratur.

Ad primum teſtimonium reſpondeo D. Tho-
mæ ibi non loqui de gratia proprie & ſtriſſè
ſumpta, ſed largè & improprie acceptæ, nimi-
rum de concurſu generali Dei, qui gratia eſt,
utpote abſque ullis meritis, & gratuita Dei
bonitate donatus, ſed non ſpecialis, & à dono crea-
tiſſimis diſtincta. Quod autem hæc interpretatio
ſit menti S. Doctoris conſona, patet primò ex
verbis illis quæ ibidem habet: Quamvis autem
hujusmodi bona poſſit homo facere ſine gratia gratum
faciente, non tamen ſine Deo... quia cauſa ſecunda
non agit, niſi per virtutem cauſæ primæ, ut dicitur
in libro de cauſis: At concurſus Dei, neceſſarius
ex communi ratione dependentiæ cauſæ ſecun-
dæ à prima, generalis eſt, ut patet; Ergo S. Tho-
mas de concurſu generali loquitur. Secundò
patet, quia ad omnia argumenta ſecundo loco
polita ad probandam neceſſitatem gratiæ ad
ſingula opera, his verbis reſpondet: Ad ea verò
quæ ſunt in contrarium patet ſolutio: nam vel proce-
dunt de opere meritorio, vel oſtendunt quod ſine ope-
ratione Dei homo nullum bonum facere poteſt. Sen-
tit ergo D. Thomas ad opus bonum morale
requiri ſolum gratiam largè & improprie acce-
ptam, pro operatione Dei in cauſam ſecundam,
in qua generalis concurſus conſiſtit. Tertio ad
ipſum patet: quia idem S. Doctor auxilium ge-
nerale gratiam Dei interdum appellat, ut verbi
gratiâ in 2. diſt. 28. quaſt. 1. art. 1. ad 1. ubi de
homine ait: Nihil boni poteſt facere ſine gratia
Dei, ſecundum quod intelligitur gratia ipſe Deus
gratis dans, eo quod ipſe eſt principium omnis boni,
non tantum in hominibus, ſed etiam in aliis creaturis:
ibi, inquam, D. Thomas auxilium generale
vocat gratiam Dei: nam quod hoc modo
Deus gratis dat, non eſt aliud quàm ejus ge-
neralis concurſus, qui licet juxta exigentiam om-
nium creaturarum conferatur, gratis tamen il-
lis datur, ſicut & naturæ creatio, quæ teſte Au-
guſtino Epistolâ 95. Quadam non improbandâ ra-
tione dicitur gratia Dei &c. quia non præcedentium
aliquorum operum meritis, ſed gratuita à Dei bonitate
donata eſt.

Si contra hanc ſolutionem inſteſ, & dicas ge-
neralem

neralem concursum non posse misericordiam Dei appellari, sed hoc nomine gratiam specialem intelligi: Ergo cum D. Thomas gratiam, quam ad omnem actum moralem bonum exponit, misericordiam Dei appellet, exigit gratiam specialem a concursu generali distinctam. Respondendo negando Antecedens: nam ut docet idem S. Doctor 1. parte quest. 21. art. 4. in omni opere Dei misericordia & iustitia inveniuntur, juxta illud Psalmi 24. *Universe via Domini misericordia & veritas*; quod expressè ibi docet verificari etiam in opere creationis: si tamen (inquit) misericordia pro remotione cuiusvis defectus accipitur, quamvis non omnis defectus proprius possit dici miseria, sed solum defectus rationalis natura, quam contingit esse salicem: nam miseria facit contrarietatem: Cum ergo per concursum generalem Dei, quo voluntatem applicat ad opus morale, defectus potentialitatis, & indeterminationis ad illud removeatur, rectè potest talis concursus, Dei misericordia appellari.

Ex his patet responsio ad secundum D. Thomae testimonium, in quo ad bonum opus virtutis politica auxilium gratia requiritur; hoc enim non est intelligendum de auxilio gratia specialis, sed de generali concursu, qui est gratia communiter dicta, ad donum creationis pertinet. Vel dici potest, S. Doctorem ibi loqui de opere morali eximio, quale est sustinere plura & gravissima mala propter bonum patriæ: ad hoc enim opus heroicum requiritur speciale auxilium, ut ex infra dicendis patebit.

174 Obijcit tertio Vazquez: Utile nobis est pro singulis actibus bonis gratiam Dei postulare: Ergo ad illa facienda necessarium est auxilium gratia. Antecedens constat ex variis orationibus Ecclesiæ, in quibus non pro quibusdam tantum, sed pro omnibus actionibus gratiam Dei postulat: nam in oratione Dominica 6. post Epiphaniam dicitur: *Presta quasumus omnipotens Deus, ut semper rationabiles meditates, que tibi sunt placita, & dictis exequamur, & factis*: Et in oratione Dominica 8. post Pentecosten: *Largire quasumus nobis Domine semper spiritum cogitandi que recta sunt, propitius & agendi &c.* Itera in oratione Dominica 16. dicitur: *Tu nos quasumus Domine gratia semper praeveniat & sequatur, ac bonis operibus inter praestes esse intentos.* Demum in Litaniis est insignis illa oratio: *Actones nostras quasumus Domine aspirando praeveniri, & adjuvando proseguere &c.* Consequentia verò probatur ex SS. Patribus, qui ex utilitate orationis, gratia necessitatem passim inferunt, frustra quæ à nobis orari dicunt, si id quod postulamus, in nostra situm est potestate: ut patet ex Augustino Epist. 107. ad Vitalem, & de natura & gratia cap. 18. & ex Hieronymo in Epist. ad Cresiphontem, ubi contra eos qui cum Pelagio solam creationis gratiam agnoscunt, sic infert: *Ergo nequaquam ultra orare debemus, nec illius clementiam precibus flectere.* Item Patres Concilii Carthaginensis Epistola ad Innocentium, quæ apud D. Augustinum est 90. contra Pelagianos asserentes ad operandam, perficiendamque iustitiam, & Dei mandata complenda, solam sibi humanam sufficere posse naturam, sic arguebant: *Si enim possibilitate natura & arbitrio voluntatis, in potestate nostra sunt constituta, quis non ea videat à Domino inaniter peti, & fallaciter orari &c.*

175 Simile argumentum desumit Vazquez ex gratiarum actione: verè namque & non fallaci-

ter pro singulis bonis operibus Deo gratias agimus: Ergo ad singula necessaria est gratia specialis. Patet consequentia ex Augustino de prædest. Sanct. cap. 19. & Epist. 107. ad Vitalem, ubi ex gratiarum actione pro fide, & aliis bonis operibus, non fallaciter sed verè facta, infert contra Pelagium gratia necessitatem, docetque vanè Deo gratias agi pro aliquo, si illud in nostra sit potestate: *Prorsus (inquit) non oramus Deum, sed orare fingimus, si nos ipsos, non illum, credimus facere quod oramus. Prorsus non agimus gratias Deo, sed agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsi facere non putamus.*

Ad hoc argumentum, quod est præcipuum fundamentum Vazquezi, in primis dico, peti ab Ecclesiâ gratiam pro singulis actibus bonis, ut ad salutem proficiamus, non verò pro singulis, secundum solam bonitatem moralem spectatis. Unde hoc argumentum solum probat gratiam necessariam esse ad singulos actus, quatenus ad salutem conducunt (quod libenter fateor non verò ad illos, ut honestate & bonitate moralitè duntaxat præditi sunt: de quo solum in præfati disputamus. Quod autem ea solum mente & intentione orationes fiant ab Ecclesiâ, patet: Tum quia Ecclesiâ in prædictis collectis non quantumque gratiam à Deo petit, sed gratiam Salvatoris; unde illas concludit: *per Dominum nostrum Iesum Christum, ex cuius meritis talem gratiam sibi dari postulat: omnis autem gratia Christi Salvatoris, ad vitam & salutem æternam, ut ad finem ultimum tendit: Tum etiam, quia Augustinus lib. 2. de sermone Domini in monte cap. 11. explicans petitionem illam orationis dominicæ, quam Ecclesiâ in suis precibus imitatur: *Sed libera nos à malo*, sic ait: *Oramus, ut liberet nos à malo, ipsa enim liberatio liberos nos facit, id est filios Dei, ut spiritu adoptionis clamemus Abba pater.* Credit ergo Augustinus victoriam tentationis, quæ à malo liberamur, postulari in oratione dominica, non utcumque, sed quatenus ad salutem conducit, & qualiter expedit filiis Dei. Unde D. Thomas 2. 2. quest. 83. art. 5. ex eodem S. Doctore probat bona temporalia non esse absolute postulanda à Deo, sed solum in ordine ad aliud, nempe in ordine ad vitam æternam, & secundum quod expediunt ad salutem, seu quatenus sunt quedam adminicula, quibus adjuvamus ad tendendum in beatitudinem.*

Respondet secundò: quod etsi daretur actus honestos & moraliter bonos posse absolute à Deo postulari, ex hoc tamen non rectè inferretur, gratiam strictè & propriè sumptam ad illos semper requiri: sæpe enim in oratione petimus quæ cum solo auxilio generali haberi possunt, ut pluvias, fructus terræ, & corporum sanitatem: & quamvis effectus naturales, qui omnino necessarii sunt, ut ortus Solis, descensus gravium, & ascensus levium, petendi in oratione non sint; contingentes tamen, piè, prudenter, & utiliter à Deo postulantur, etiam si in nostra sint potestate, qualia sunt bona moralia; quia non ita sunt in nostra potestate ut ad hæc sufficiat sola natura, sed ulterius requiratur auxiliū generale Dei pramovens ac prædeterminans voluntatem ad bonum honestum & rationi consonum; quod auxilium, licet sit generale, & ad generalem Dei providentiam pertineat, habet tamen aliquid fallibilitatis & contingentia, quia Deus semper, & in omnibus occasionibus & circumstantiis, voluntatem ad bonum morale & honestū præ-

moovere non tenetur, sed eam ad solam rationem boni in communi applicare potest. Unde sicut Augustinus de natura & gratia cap. 18. recte probat nos pie & prudenter, ac utiliter orare, ad opera bona quæ conducunt ad vitam æternam obtinenda, quia licet voluntas ad ea concurrat, requiritur tamen auxilium gratiæ: *Licet* (inquit) non fiat, nisi voluntas adsit, tamen ut fiat, voluntas sola non sufficit, ideo pro hac re nec superflua nec impudens Domino immolatur oratio: Ita similiter, etsi voluntas ad actus honestos & moraliter bonos concurrat, quia tamen, ut illos eliciat, necessarium est generale auxilium, ipsam ad bonum honestum præmovens & applicans, quod Deus in quacumque occasione dare non tenetur, recte colligitur, pro illis actibus & auxiliis nos pie & prudenter orare posse.

Quod diximus de oratione, servatâ proportionem, dicendum est de gratiarum actione, nimirum nos Deo gratias agere pro singulis bonis operibus, ut ad salutem & vitam æternam conducunt, quia sub hac ratione a gratia speciali procedunt. Vel etiam dici potest, ad gratiarum actionem sufficere, quod beneficium quod recipimus sit gratia quædam generalis: nam pro beneficio creationis & conservationis verè & non fallaciter gratias agimus Deo, & tamen specialis gratia non est: Non ergo inferri potest ex utilitate gratiarum actionis ut sic, necessitas gratiæ specialis, sed solum necessitas alicujus gratiæ, vel generalis, vel specialis, vel stricte & propriè, aut largè & impropriè sumptæ: Augustinus verò locis citatis ex illa rectè colligit gratiæ specialis & propriè dictæ necessitatem; quia argumentatur ex gratiarum actione facta Deo ut specialiter beneficianti, qualem quilibet fidelis debet illi reddere pro vocatione ad fidem, quæ speciale Dei beneficium est.

Obijciunt quartò: Nullum unquam opus bonum morale homo deliberatè vult, aut facit, quin aliqua præcedat deliberatio rationis, quæ semper ex aliqua prima cogitatione indebita dependet, quæ nisi occurrat, nunquam de tali bono faciendo deliberabit, nec proinde illud unquam faciet: unde Aristoteles, à S. Thoma hic art. 2. ad 1. citatus, dicit initium bonæ consultationis esse à bona fortuna id est, non procedere à deliberata ipsius hominis voluntate, nec ab ejus electione pendere: *Nemo enim* (inquit Augustinus) *habet in potestate quod ei veniat in mentem*: Sed talis bona cogitatio, quæ est principium bonæ consultationis & deliberationis, non potest non esse specialis gratia conditoris; cum illa indebita sit, eò quod per peccatum homo debitum carenti omni cogitatione sanctâ incurrit: Ergo ad actum honestum & moraliter bonum specialis gratia Dei conditoris requiritur.

Respondet concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum, quod licet cogitatio congrua de bono honesto, quæ est principium bonæ consultationis & deliberationis, omnibus individuis naturæ humanæ debita non sit, ipsi tamen naturæ debetur in aliquo saltem individuo: Vel ut alij dicunt, etsi illa non sit debita semper & debito necessario, subindeque possit absque injuria denegari, debetur tamen aliquando, seu debito contingenti fallibili: Nam ut ait D. Thomas 2. contra Gentes cap. 28. *Hoc est ex necessitate alicui debitum, quod ad ejus perfectionem requiritur*: natura verò rationalis sine

Item. IV.

ulla honesta cogitatione & operatione, imperfectissima foret, ut potest in omni individuo carere termino primariæ inclinationis naturalis, quam habet ad bonum honestum & rationi consonum. Sicut ergo (ut ibidem dicebamus) pulchritudo corporalis, aut ingenij acumen, etsi omnibus individuis naturæ humanæ non debeantur, ac pluribus citra injuriam denegentur; quia tamen sunt debita naturæ in communi, & alicui saltem individuo; vel quia, ut alij dicunt, naturæ humanæ debentur aliquando, seu debito fallibili & contingenti, ad specialem gratiam non pertinent, sed ad providentiam generalem: Ita & cogitatio congrua de bono honesto, quæ est principium bonæ consultationis & deliberationis, licet non sit omnibus debita, non tamen dici debet gratia specialis.

Ad illud quod subditur, dicatur quod propter culpam originalem incurrimus debitum carendi omni bonæ cogitatione, conducente ad salutem & justificationem; non tamen omni cogitatione honesta, seu ad bonum honestum & rationi consonum excitante; quia hæc non est supra, sed juxta debitum proportionis naturæ humanæ, quandiu non extinctum liberum arbitrium, neque deleta imago Dei: Augustinus enim supra relatius, ad imaginem Dei in creatione acceptam reducit potestatem ad opera bona moralia, subindeque auxilium & cogitationem requisitam ad ea elicienda.

Dices: Voluntas hominis ad bonum & ad malum indifferens est: Ergo non magis perit ad bonum quam ad malum per cogitationem congruam, seu auxilium efficax, excitari & determinari: indifferens enim, in quantum tali, debita non est determinatio ad unam partem, sed indifferens, magis quam ad aliam.

Respondeo primò hanc instantiam non procedere specialiter de homine in natura lapsa, de qua hic loquimur, sed etiam de homine in natura integra, in qua esset etiam liber, subindeque indifferens & indeterminatus ad bonum & malum.

Respondeo secundò, concessa Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem distinguo Antecedens: indifferens æqualiter se habenti ad utrumque, concedo Antecedens: inæqualiter utrumque relati, nego Antecedens, & Consequentiam: Nam voluntas etsi ad bonum & malum indifferens sit, non tamen omnino æqualiter comparatur ad illa, quia ad bonum inclinat, à malo autem per inclinationem recedit: unde supra quæst. 71. art. 1. peccatum contra naturam hominis esse asseritur, & voluntas hominis ad bonum & malum indifferens, dicitur indifferens elicientiæ, non autem indifferens inclinationis.

Obijciunt ultimò. Opera ad salutem & justificationem conducentia, vel disponentia, non possunt sine speciali Dei auxilio elici: & opera moraliter bona conducentia ad justificationem & vitam æternam dispositivè, vel meritò, saltem de congruo; cum divinam largitatem & bonitatem deceat, ut homini facienti quod potest, seque in actibus moraliter bonis exercenti, sua dona largiatur: Ergo opera moraliter bona sine speciali gratia fieri nequeunt.

Respondet concessa Majori, negando Minorem: opera enim naturalia, licet moraliter bona, si antecedant gratiam & charitatem, atque adeo non fiant ex ejus imperio, sunt inferioris ordinis

G 3

ad

ad ipsam, subindeque & improporcionata: unde cum omnis dispositio debeat proportionari formæ & esse ejusdem ordinis cum illa, talia opera nullo modo ad gratiam disponunt. Item licet non decet munificentiam Dei, opera indifferencia supernaturali præmio remunerari, ob improporcionem quam habent ad illud: ita nec decet illum remunerari opera moraliter bona supernaturali præmio, quia respectu illius sunt improporcionata. De quo plura diximus in Tractatu de prædestinatione.

Disput. 2.

Art. 3.

§. VII.

Corollarium negatu dignum.

185 **E**X dictis inferes contra Vazquem, quod si homo in statu naturæ lapsæ potest, sine speciali auxilio, aliquod opus honestum & moraliter bonum efficere, ita & levem aliquam tentationem, per aliquod motivum honestum & moraliter bonum, superare; cum utrobique sit par ratio. Unde in Bullis Pii V. & Gregorii XIII. contra doctrinam Baii editis, damnatur ista propositio: *Omnes sunt fures & latrones, qui dicunt tentationi ulli, sine gratia Dei adiutorio, resistere hominem posse.*

186 Pro majori tamen huius corollarii intelligentia, Advertendum est, tripliciter posse vinci tentationem: Primò ex pravo fine, ut cum quis vincit tentationem luxuriæ ex avaritia, aut tentationem gulæ ex inani gloria: & hoc modo certum est non esse necessariam gratiam; cum hæc non sit bona nec vera victoria, Quoniam, *eternalis cupiditas, cupiditate aliâ non sanatur*, ut dicit Augustinus lib. 2. contra duas Epist. Pelag. cap. 4. Secundò propter Dei amorem, seu ex charitate: & hoc modo certum est non posse tentationem vinci sine gratiæ auxilio. Unde Hieronymus supra citatus hoc discrimen inter Philosophos & Christianos statuit, quod Philosophi (inquit) *vitium vitio, peccatumque peccato medicantur: nos amore virtutum vitia superamus.* Hinc etiam Augustinus 20. de civit. Dei cap. 16. ait: *Tunc victa vitia reputanda sunt, cum Dei amore vincuntur.* Tertiò potest vinci tentatio ex aliquo motivo & fine honesto: & hoc adhuc dupliciter contingere potest: nempe aut cum provenitu & lucro animæ, ita ut talis victoria ad salutem animæ conducatur; & hoc modo etiam certum est necessariam esse gratiam, vel auxilium super naturale: aut sine tali provenitu, fructu, seu lucro animæ; & hoc modo dicimus posse hominem in natura lapsæ, sine speciali auxilio gratiæ, leves aliquas tentationes vincere ex aliquo motivo honesto & moraliter bono; sicut ex eodem motivo potest aliqua opera honesta & moraliter bona, cum solo generali concursu efficere. Græves autem & difficiles tentationes contra præceptorum naturalium observantiam, absque speciali auxilio vinci non posse, art. 5. dicemus.

187 Contra hoc corollarium objici possunt primò authoritates Conciliorum, & testimonia Patrum. Concilium enim Arausicanum can. 9. expressè dicit: *Divini muneris est, cum & rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate & iniustitia tenemus, quod profecto facimus, quoties alicui tentationi, quantumvis levi, resistimus.* Chrysostomus homil. 24. in 1. ad Corinth. interrogans ad quas tentationes sit necessaria gratia? Respondet, *Ad omnes.* Theophylactus etiam ibidem ait: *Qua-*

A cumque tentatio vires nostras exuperat, nisi Deus auxilietur nobis. Demum D. Prosper contra Collat. cap. 35. dicit, nec etiam leviores tentationes sine gratia vinci posse.

Secundò objicitur: Non inaniter victoriam tentationum, etiam levium, supplici oratione à Deo postulamus, & pro quavis superata ipsi gratias agimus: Ergo signum est absque speciali auxilio non posse superari.

Tertiò: Vel tentatio est levis, vel gravis? si gravis, non potest homo cum solo concursu generali ei fortiter resistere: si levis, hoc ipsum est specialis gratia Dei, quia est effectus providentiæ specialis, non sinentis eam fieri gravem: Ergo ad resistendum tentationi, etiam levi, necessaria est homini gratia specialis, si non interna, saltem externæ protectionis & providentiæ.

188 Respondeo ad primum, mentem Patrum, & intentum Conciliorum non esse locis citatis, negare quomodocumque quod homo lapsus, omni auxilio speciali destitutus, vincere possit tentationem, etiam levem, sed solum quod ex motivo charitatis, sive in ordine ad salutem, hoc possit. Vel, ut alii dicunt, loquuntur de victoria completa & perfecta, quæ perducatur ad veram justificationem, & liberet à peccato. Unde Augustinus ait, *Deum esse adiutorem ad gerendam, perficiendamque iustitiam; & ided nos petere hoc, dum dicimus, Et ne nos inducas in tentationem.*

Addo D. Prosperum, loco citato, non loqui de tentationibus absolute levibus, sed quæ comparatione facta ad tentationem Job, de qua ibi tractat, leves sunt, quamvis absolute spectatæ graves sint: alios verò Patres & Concilia, per omnes tentationes, intelligere duntaxat omnes graves, quia quæ leves sunt, quasi nihil moraliter reputantur ab ipsis.

Ad secundum patet responsio ex dictis §. præcedenti, in responsione ad similem objectionem.

D Ad tertium respondeo primò, quod licet daremus effectum specialis providentiæ Dei semper esse, quod levis tentatio non fiat gravis; non tamen inde sequeretur necessariam esse specialem gratiam ad vincendas quas cumque tentationes, etiam leves: providentia enim illa specialis solum removeret gravem tentationem, non verò juvaret ad superandam levem.

Respondeo secundò, negando Antecedens: quamvis enim quocumque tempore occurrat tentatio levis, posset occurrere gravis, non tamen quacumque tentatio levis fieret gravis, si Deus specialiter id non impediret: sunt enim aliquæ tentationes, ex impulsu appetitus insurgentes, quæ ex ipsa hominis complexione, & aliis causis, naturæ suæ leves sunt, & urgentiores esse nequeunt. Ex parte etiam demonis potest accidere quod tentatio sit levis, vel quia ipse negligit causare majorem, juxta illud Gregorii 24. Moral. *Quos securos possidet, tentare negligit: vel quia, ut docent Patres, parvipendit illa opera bona, quæ non conducunt ad vitam æternam: in quo sensu idem Gregorius homil. 8. in Ezechiel. ait: Diabolus in nobis solum charitatem timer.*